

5. KATEDRA JĘZYKA POLSKIEGO

Stanisław Jodłowski

a. Rozwój form organizacyjnych

W obrębie kierunku filologii polskiej, obok działów: literackiego i metodycznego, równolegle rozwija się dział językoznawczy. Początkowo, tj. w latach 1946/47—1951/52, formą organizacyjną skupiającą pracowników naukowych językoznawstwa był zespół pracowników, kierowany w latach 1946/47—1949/50 przez prof. dr Witolda Taszyckiego, a w latach 1950/51—1951/52 przez dr Stanisława Jodłowskiego.

W r. akad. 1952/53 (13 grudnia 1962) zostały utworzone Katedra i Zakład Języka Polskiego, których kierownictwo objął dr S. Jodłowski (od 30 czerwca 1954 docent).

b. Wzrost kadry nauczającej

Pierwszym wykładowcą w zakresie nauki o języku, czynnym w Uczelni od chwili jej powstania w r. 1946, był prof. dr Witold Taszycki, prowadzący wykłady z gramatyki języka polskiego, historii języka oraz języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Ćwiczenia z języka staro-cerkiewno-słowiańskiego prowadził profesor gimnazjalny Piotr Jaworek. Z początkiem r. akad. 1947/48 zespół językoznawczy powiększył się o dr Stanisława Jodłowskiego, który objął ćwiczenia z gramatyki języka polskiego.

Z końcem r. akad. 1949/50 odszedł z Uczelni prof. Taszycki, ograniczając się do zajęć w Uniwersytecie Jagiellońskim. Również w czerwcu 1950 r. opuścił Uczelnię ze względu na podeszły wiek prof. Jaworek, liczący wówczas 75 lat (zmarł 7 kwietnia 1959 r.). W miejsce prof. Taszyckiego przyszedł do Uczelni w jesieni 1950 r. profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego dr Tadeusz Milewski, obejmując zajęcia dydaktyczne z gramatyki historycznej i języka staro-cerkiewno-słowiańskiego, dr Jodłowski zaś objął zajęcia z gramatyki opisowej oraz z historii języka polskiego.

W październiku 1951 r., wobec uzyskania przez Uczelnię nowych etatów asystenckich, zespół językoznawczy powiększył się o dwie osoby, mianowicie: absolwentkę sekcji polonistyczno-historycznej WSP Józefę Krzysztofiak (od r. akad. 1954/55 zamężną Bodnarowską), zatrudnioną w charakterze asystentki na studium stacjonarnym, i absolwentkę sekcji polonistyczno-estetycznej WSP Marię Schabowską, którą przydzielono wtedy do nowo tworzonego studium zaocznego.

Z rozwojem zadań Uczelni, wzrostem lat studiów oraz ilością studentów i grup ćwiczeniowych — wzrosły potrzeby kadrowe Katedry. Stąd też sukcesywnie angażowano dalszych pracowników naukowych. Tak więc: w październiku 1953 został zatrudniony jako zastępca asystenta Jan Zaleski (od października 1954 magister i asystent). Z początkiem r. akad. 1959/60 objął doc. dr Adam Heinz z Uniwersytetu Jagiellońskiego jako zajęcia zlecone: wykłady z językoznawstwa ogólnego i seminarium języka polskiego na Studium dla Pracujących oraz ćwiczenia z języka łacińskiego na studium stacjonarnym. W rok później został zatrudniony jako asystent absolwent WSP mgr Leszek Bednarczuk, nadto na połowę etatu st. asystenta została przyjęta mgr Maria Zaręba. Wreszcie z początkiem r. akad. 1961/62 został zatrudniony w wymiarze $\frac{1}{2}$ etatu adiunkta dr Eugeniusz Pawłowski, poważny pracownik naukowy, przygotowujący pracę habilitacyjną, zatrudniony do tej pory jako nauczyciel liceum w Nowym Sączu. Dr Pawłowski, zgodnie ze swymi zainteresowaniami, objął między innymi wykłady i ćwiczenia z dialektologii. W tymże roku została zaangażowana na $\frac{1}{2}$ etatu asystenta mgr Teresa Zaleska.

W rezultacie z końcem r. akad. 1961/62 stan kadrowy Katedry Języka Polskiego przedstawiał się następująco: kierownik doc. dr S. Jodłowski (pełny etat); członkowie: prof. zw. dr T. Milewski (pełny etat), doc. dr A. Heinz (godziny zleczone) adiunkt dr E. Pawłowski ($\frac{1}{2}$ etatu), st. asyst. mgr L. Bednarczuk (pełny etat), st. asyst. mgr J. Bodnarowska (pełny etat), st. asyst. mgr M. Schabowska (pełny etat), st. asyst. mgr J. Zaleski (pełny etat), st. asyst. mgr M. Zaręba ($\frac{1}{2}$ etatu), asyst. mgr T. Zaleska ($\frac{1}{2}$ etatu).

W parze ze wzrostem ilościowym zespołu nauczającego w Katedrze szedł jej rozwój naukowy. Troje pierwszych asystentów, zatrudnionych przed ukończeniem studiów, uzyskało magisterium w ciągu najbliższego roku. Młodszy pracownicy naukowcy: Bednarczuk, Bodnarowska, Schabowska i Zaleski — z upływem r. akad. 1961/62 mieli otwarte przewody doktorskie. Podnoszenie kwalifikacji naukowych młodszych pracowników naukowych odbywało się przez: a) udział w naukowych posiedzeniach Katedry, których tematem było omawianie aktualnych wydawnictw i problemów językoznawczych, b) zbiorowe hospitowanie i omawianie zajęć dydaktycznych w Uczelni, c) udział w konwersatorium z historii językoznawstwa i z językoznawstwa ogólnego, prowadzonym w Uniwersytecie Jagiellońskim przez prof. Milewskiego dla młodszych pracowników naukowych.

Wyniki pracy naukowej młodszych pracowników naukowych Katedry znalazły wyraz w publikacjach, zamieszczonych w ogólnopolskich czasopismach językoznawczych, jak: „Język Polski” (Bodnarowska, Schabowska, Zaleski), „Poradnik Językowy” (Bodnarowska), „Onomastica” (Zaleski), „Zeszyty Naukowe Uniw. Jagiell.” (Zaleski), „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, „Rocznik Sławiścyczny” (Bednarczuk).

c. Kierunki pracy dydaktycznej

Z rozwojem struktury Uczelni oraz jej zadań, z kształceniem magistrów włącznie, kształtowały się też kierunki pracy dydaktycznej. Podstawowym celem zarówno wykładów, jak ćwiczeń i seminariów, jest przede wszystkim jak najlepsze przygotowanie studentów do zawodu nauczycielskiego. Stąd zasadniczą tematykę seminariów stanowiły: u prof. Milewskiego — stylistyka i zagadnienia nazewnictwa miejscowego, u doc. Jodłowskiego — zagadnienia z kultury języka i stylistyki, u doc. Heinza — teoretyczne podstawy gramatyki szkolnej, u dr Pawłowskiego — gramatyka historyczna i dialektologia. Wykłady monograficzne prof. Milewskiego dotyczyły stylistyki, wykłady monograficzne doc. Jodłowskiego przedstawiały wyniki jego badań nad zagadnieniami części mowy i szyku wyrazów, doc. Heinz w wykładach monograficznych omawiał kategorie gramatyczne języka polskiego.

Z prac magisterskich wykonanych w katedrze dwie (Kruczała i Molik) zostały oddane do druku w czasopiśmie „Język Polski”, szereg innych jest w toku przygotowania do zbiorowego wydania w tomie „Rocznika Naukowo-Dydaktycznego WSP”. Zainteresowania językoznawcze ujawniają się u studentów na organizowanych, niekiedy z dużym powodzeniem na I roku, kółkach zainteresowań oraz w sekcji językowej Koła Polonistów.

d. Współpraca Katedry z terenem

Współpraca Katedry z terenowym szkolnictwem i nauczycielstwem była szczególnie żywa. Oprócz częstych wykładów wygłaszanych przez prof. Milewskiego i doc. Jodłowskiego dla nauczycieli na tematy polonistyczne, na zaproszenie władz szkolnych i ośrodków metodycznych, młodszy pracownicy naukowcy: J. Bodnarowska i J. Zaleski prowadzili na bardzo dobrym poziomie wykłady z gramatyki polskiej na różnych kursach dla nauczycieli.

PRACE MAGISTERSKIE Z JĘZYKA POLSKIEGO

I. SEMINARIUM DOC. DR STANISŁAWA JODŁOWSKIEGO

Rok akad. 1955/56

1. I. Bossowska: Rozwój polskiej pedagogiki językowej po r. 1830 w zakresie koniugacji.
2. K. Kruczek: Rozwój polskiej pedagogiki językowej przed r. 1830 w zakresie deklinacji.
3. K. Lisek: Rozwój polskiej pedagogiki językowej po r. 1830 w zakresie deklinacji.
4. I. Rogoś: Rozwój polskiej pedagogiki językowej przed r. 1830 w zakresie koniugacji.
5. M. Soroczyńska: Rozwój polskiej pedagogiki językowej po r. 1830 w zakresie fonetyki.
6. S. Warzecha: Rozwój polskiej pedagogiki językowej przed r. 1830 w zakresie fonetyki.

Rok akad. 1956/57

1. L. Bednarczuk: Nowatorzy językowi okresu romantyzmu.
2. E. Majewska: Polska norma poprawności w zakresie składni.
3. A. Morel: Nowatorzy językowi okresu Oświecenia.
4. J. Rachwał: Świadomość normy językowej w okresie staropolskim.
5. J. Szymik: Rozwój normy poprawności w zakresie polskiego słownictwa w XIX i XX w.
6. A. Tabakowa: Rozwój normy poprawności w zakresie słownictwa polskiego od początku w. XIX do połowy w. XX.
7. F. Żak: Rozwój normy poprawności w zakresie słownictwa polskiego przed r. 1830.

Rok akad. 1957/58

1. A. Adamczyk: Wkład A. A. Kryńskiego w kulturę języka polskiego.
2. M. Banasik: Językowe odbicie tendencji realizmu krytycznego.
3. S. Barszcz: Dorobek kulturalnojęzykowy A. Passendorfera.
4. A. Filipek: Teoria poprawności językowej W. Doroszewskiego.
5. M. Jaros: Tendencje rozwojowe w zakresie form czasownikowych na -ywam, -uję, -ywuję.
6. M. Kociołkowski: Stosunek S. Żeromskiego do języka.
7. C. Meisel: Oboczność typu: akta/akty, fakta/fakty w ostatnim stuleciu.
8. J. Pomietło: Dorobek kulturalnojęzykowy S. Szobera.
9. T. Zając: Stan współczesny zachowania przyrostka -ną w formach czasu przeszłego.

Rok akad. 1958/59

1. M. Kiejs: Rozwój oboczności form czasownikowych na -ywam, -uję, -ywuję.
2. J. Kin: Oboczność końcówek -a/-u w dopełniaczu l. poj. rzecz. męskich w XVIII w.
3. M. Kolanowska: Polskie przyimki z „e” ruchomym.
4. J. Mazur: Mian. l. mn. rzeczowników typu: akt, fakt, koszt w latach 1750—1850.
5. B. Molik: Wyrazy obce z zakończeniem -ans w języku polskim w wieku XVI, XVII i XVIII.

6. J. Nastał: Formy dopełniacza l. mn. rzeczowników męskich w okresie od połowy w. XVIII do połowy w. XIX.
7. J. Pliś: Oboczność końcówek -a/-u w dopełniaczu l. poj. rzecz. męskich w XIX w.
8. R. Rydzik: Dopełniacz l. mn. rzeczowników męskich w latach 1850—1950.

S t u d i u m d l a P r a c u j ą c y c h

1. A. Kramarczyk: Szyk partykuły warunkowej „by”.
2. M. Kratiuk: Oboczność przyimkowa: w // na.
3. M. Kruczala: Oboczność przyimkowa: przez // poprzez.
4. J. Marzec: Szyk ruchomej końcówki czasu przeszłego.

Rok akad. 1959/60

1. Z. Jarosz: Mianownik l. mn. rzeczowników męskoosobowych we współczesnej polszczyźnie.
2. M. Komisarek: Charakterystyka słowotwórcza współczesnych neologizmów w języku polskim.
3. Z. Leśniak: Stosunki akcentowe w gwarach powiatu rzeszowskiego.
4. R. Preidl: Archaiczne przeżytki w obrębie współczesnego języka polskiego.
5. K. Skołuba: Rodzaj gramatyczny rzeczowników zakończonych na -ina, -yna.
6. T. Zegadło: Budowa gramatyczna i zastosowania stylistyczne form czasu przyszłego w języku polskim.

S t u d i u m d l a P r a c u j ą c y c h

1. M. Czuczewicz: Regionalizmy mowy potocznej Śląska.
2. J. Czyszowska: Synonimiczne funkcje przyimków: z, od, po.
3. L. Gaczyński: Błędy językowe moich uczniów.
4. S. Mierzewska: Zmiany gramatyczne w polszczyźnie ostatniego stulecia.
5. C. Skiba: Język współczesnej prasy krakowskiej.
6. J. Woźniak: Trudności dydaktyczne w zakresie pisowni łącznej i rozdzielnej.

Rok akad. 1960/61

1. E. Gawlińska: Problematyka poprawności językowej w 4. ćwierci XIX w.
2. D. Molin: Kącki językowe w polskiej prasie 20-lecia międzywojennego.
3. J. Potapska: Szyk zaimka „się” we współczesnej polszczyźnie.
4. J. Tęcza: Stylistyczna funkcja archaicznych form liczby podwójnej.
5. A. Zaremba: Stosunki akcentowe w gwarach okolic Kalisza.

S t u d i u m d l a P r a c u j ą c y c h

1. B. Hornberger: Współczesne zdania bezpodmiotowe.
2. S. Michalik: Strona bierna we współczesnej polszczyźnie.
3. B. Pikiewicz: Mianownik l. mn. rzeczowników na -a/-y.
4. M. Tatarczuch: Spójniki przeciwstawne w dzisiejszej polszczyźnie.
5. K. Wygaś: Forma orzeczenia w zdaniach z podmiotem szeregowym i związkowym.
6. A. Żak: Forma orzeczenia w zdaniach ze zdaniem podrzędnym podmiotowym lub dopełnieniowym.

II. SEMINARIUM PROF. DR T. MILEWSKIEGO

Studium dla Pracujących

Rok akad. 1958/59

1. L. Ragus: Nazwy miejscowości w południowo-wschodniej części Mazowsza bliższego.
2. Z. Świś: Nazwy miejscowe zachodniej części województwa lubelskiego.
3. L. Trocka: Nazwy miejscowe powiatów: augustowskiego, sejneńskiego i suwałskiego.
4. N. Zahn: Nazwy miejscowe powiatów: nowosądeckiego, nowotarskiego, limanowskiego i gorlickiego.
5. E. Zych: Nazwy miejscowe powiatów zachodniośląskich.

Rok akad. 1959/60

1. Z. Chromik: Nazwy miejscowe ziemi miechowskiej.
2. J. Jacuńska: Nazwy miejscowe powiatów nadodrzańskich i powiatu wałbrzyskiego.
3. H. Kurzępa: Nazwy miejscowe powiatów: kieleckiego i chmielnickiego.
4. G. Nieborak: Nazwy miejscowe powiatów: gnieźnieńskiego, poznańskiego, śremskiego, średzkiego i wrzesińskiego.
5. I. Palichleb: Nazwy miejscowe powiatów: myślenickiego, wadowickiego, żywieckiego i bielskiego.
6. H. Sobiecka: Nazwy miejscowe powiatu iłżeckiego (obecnie powiatów: starachowickiego i lipskiego).

Rok akad. 1960/61

1. P. Bagnicki: Nazwy miejscowe powiatów: Brodnica i Golub-Dobrzyń.
2. H. Biskupska: Nazwy miejscowe powiatów: łęczyckiego i łódzkiego.
3. T. Dopart: Nazwy miejscowe powiatów: rzeszowskiego, łańcuckiego, przeworskiego, radymniańskiego i przemyskiego.
4. A. Gołaszewska: Nazwy miejscowe powiatów: plockiego, ciechanowskiego i przasnyskiego.
5. D. Kałus: Nazwy miejscowe powiatów: Lubliniec, Tarnowskie Góry i Strzelce Opolskie.
6. T. Nieśpiałowski: Nazwy miejscowe powiatu nowotarskiego.
7. B. Sielawa: Nazwy miejscowe północno-wschodniej części dalszego Mazowsza.